

پیام به همایش یکصدمین سال گشت باز تأسیس حوزه علمیه قم - 17 / اردیبهشت / 1404

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی در پیامی به همایش «یکصدمین سال گشت باز تأسیس حوزه علمیه قم»، ضمن تبیین عناصر و کارکردهای گوناگون حوزه به بیان الزامات تحقق یک «حوزه پیشرو و سرآمد» که نوآور، بالنده، به‌روز، پاسخگوی مسائل نوپدید، مهذب، دارای روحیه پیشرفت و مجاهدت و هویت انقلابی و همچنین مستعد برای طراحی نظامات اداره جامعه است، پرداختند و تأکید کردند: مهمترین وظیفه حوزه «بلاغ مبین» است که از برترین مصادیق آن ترسیم خطوط اصلی و فرعی تمدن نوین اسلامی و تبیین و ترویج و فرهنگ‌سازی آن در جامعه است.

رهبر انقلاب اسلامی در ابتدای پیام خود به بیان تاریخچه شکل‌گیری حوزه مبارک قم در میانه‌ی حوادث بزرگ و سهمگین طلیعه‌ی قرن چهاردهم هجری شمسی و نقش آیت‌الله حاج شیخ عبدالکریم حائری در بنیان‌گذاری و ماندگاری و رشد حوزه پرداختند و افزودند: یکی از افتخارات حوزه علمیه قم این است که از آن خورشیدی چون حضرت روح‌الله سر برآورد و این حوزه در کمتر از شش دهه، قدرت معنوی و وجهه‌ی مردمی خود را به آنجا رساند که توانست رژیم خائن و فاسد و فاسق پادشاهی را به دست مردم ریشه‌کن کند و پس از قرن‌ها، اسلام را در جایگاه حاکمیت سیاسی کشور بنشاند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با تأکید بر اینکه حوزه علمیه فقط یک مؤسسه‌ی تدریس و درس‌خوانی نیست بلکه مجموعه‌ای از علم و تربیت و کارکردهای اجتماعی و سیاسی است به تبیین سرفصل‌هایی پرداختند که می‌تواند حوزه را به معنی واقعی «پیشرو و سرآمد» کند.

ایشان در تبیین اولین سرفصل، حوزه قم را مرکزی با سرمایه‌ی سترگ علمی شیعه دانستند که محصول اندیشه‌ورزی و پژوهشگری هزاران عالم دینی در دانش‌هایی همچون فقه و کلام و فلسفه و تفسیر و حدیث، در طول هزار سال است.

رهبر انقلاب با اشاره به پدیده‌های پیچیده و پرتعداد در زندگی انسان‌ها و سؤال‌های بی‌سابقه‌ای که فقه معاصر باید آماده پاسخ به آنها باشد، خاطرنشان کردند: امروز با تشکیل نظام سیاسی اسلام، سؤال اصلی، چگونگی نگاه کلان شارع به ابعاد فردی و اجتماعی زندگی بشر و پایه‌های اصولی آن است و فتوای فقیه در هر مسئله باید نشان‌دهنده‌ی بخشی از این نگاه کلان باشد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای یکی از وظایف مهم حوزه علمیه را به عنوان یک مرکز علمی ارزشمند و دارای پشتوانه علمی هزارساله، پاسخگویی به مسائل مربوط به حکمرانی اسلامی و نحوه اداره جامعه دانستند و افزودند: مسائلی همچون روابط دولت با مردم و با دولتها و ملت‌های دیگر، موضوع نفی سبیل، نظام اقتصادی و پایه‌های اصولی نظام اسلامی، منشأ حاکمیت از نظر اسلام، نقش مردم در آن و موضع‌گیری در قضایای مهم و در مقابل نظام سلطه، مفهوم و محتوای عدالت، و ده‌ها موضوع اساسی و بعضاً حیاتی دیگر، از جمله مسائلی هستند که باید برای آنها پاسخ فقهی وجود داشته باشد.

ایشان در تبیین دومین سرفصل از حوزه «پیشرو و سرآمد» با تأکید بر اینکه حوزه نهادی برون‌گرا است که خروجی آن در همه‌ی سطوح، در خدمت فکر و فرهنگ جامعه و انسان‌ها است، مهمترین وظیفه حوزه را «بلاغ مبین» دانستند و خاطرنشان کردند: لازمه انجام این وظیفه تربیت نیروی مهذب و کارآمد است.

رهبر انقلاب اسلامی دامنه‌ی بلاغ مبین را گستره‌ای عظیم از معارف والای توحیدی تا وظایف شخصی شرعی و از تبیین نظام اسلامی و شاکله و وظایف آن تا سبک زندگی و محیط زیست و حمایت از طبیعت و عرصه‌ها و زوایای دیگر حیات بشری دانستند و با تأکید بر اینکه یکی از اشکالات حوزه عدم تناسب میان آورده‌های تبلیغی آن با واقعیت‌های فکری و فرهنگی در میان مردم بویژه جوانان است، خاطرنشان کردند: صدها مقاله و مجله و گفتارهای مجلسی و تلویزیونی و امثال آن در حوزه، در برابر سیل القائات مغالطه‌آمیز، نمیتواند وظیفه‌ی «بلاغ مبین» را

چنان که نیاز و شایسته است، به انجام رساند.

حضرت آیت الله خامنه‌ای انجام صحیح وظیفه «بلاغ مبین» در حوزه را نیازمند دو عنصر کلیدی «تعلیم» و «تهذیب» دانستند و افزودند: رساندن پیامی که به روز و پُرکنندهی خلأ و برآورندهی هدف دین باشد، حتماً نیازمند آموزش و فراگیری است و باید روش های اقناع قوی، آشنایی با شیوهی گفتگو، آگاهی از نوع تعامل با افکار عمومی و فضای رسانه‌ای و مجازی، انضباط در مواجهه با عنصر مخالف، به طلبه آموزش داده و با تمرین و ممارست، او آماده ورود به این میدان شود.

ایشان با تأکید بر اینکه موضع ایجابی و حتی تهاجمی در کار تبلیغ مهمتر از موضع دفاعی است، افزودند: برای برآورده شدن این هدف، حوزه باید «مجاهد فرهنگی» تربیت کند و در کنار تربیت چنین نیروهایی، باید تربیت نیرو جهت وظایف خاص در نظام و اداره‌ی کشور و نیز سامان دادن به درون حوزه‌ی علمیّه نیز مورد توجه قرار گیرد. رهبر انقلاب شناخت و حفظ و تقویت «هویت جهادی» حوزه را سومین سرفصل «حوزه سرآمد و پیشرو» برشمردند و با اشاره به پیام پرمحتوا و تکان دهنده امام خمینی (ره) به روحانیت در اواخر سال 1367، افزودند: امام راحل در آن پیام، علما را پیش‌گام در میدان جهاد و حمایت از میهن و حمایت از مظلومان معرفی و در عین حال نگرانی خود را از اینکه جریان تحجّر و تقدّس‌نمایی، حوزه‌ی علمیّه را دچار وسوسه‌ی جدایی دین از سیاست و فعالیت‌های اجتماعی کند و راه درست پیشرفت را مسدود سازد، اعلام کردند.

حضرت آیت الله خامنه‌ای، این دغدغه امام بزرگوار را ناشی از جریان خطرناکی دانستند که دخالت حوزه در مسائل اساسی مردم و ورود در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی و مبارزه‌ی آن با ظلم و فساد را منافی با قدسیّت دین می‌داند و روحانیت را به صلح کل بودن و دوری کردن از مخاطرات ورود در سیاست سفارش میکند.

ایشان در این خصوص تأکید کردند: قدسیّت دین بیش از همه‌جا در میدانهای جهاد فکری و سیاسی و نظامی بروز میکند و با فداکاری و جهاد حاملان معارف دین و نثار خون پاک آنان تثبیت میشود، بنابراین حوزه‌ی علمیّه برای حفاظت از اعتبار معنوی و وفاداری به فلسفه‌ی وجودی‌اش هرگز نباید از مردم و جامعه و مسائل اساسی آن جدا شود و جهاد را در همه‌ی گونه‌هایش در هنگام نیاز، وظیفه‌ی قطعی خود بداند.

رهبر انقلاب مشارکت در تولید و تبیین نظامات اداره جامعه را چهارمین سرفصل از «حوزه پیشرو و سرآمد» برشمردند و خاطرنشان کردند: این خلأ را حوزه باید پُر کند و این در شمار وظایف حتمی حوزه‌ی علمیّه است و امروز نمیتوان فقاقت را همچون ناآگاهان، غرق شدن در احکام فردی و عبادی دانست زیرا «فقه امت‌ساز»، محدود به احکام عبادی و وظایف فردی نیست.

حضرت آیت الله خامنه‌ای آشنایی حوزه با یافته‌های روز جهان و همچنین همکاری با دانشگاه را از ضروریات طرّاحی و تنظیم نظامات اجتماعی برشمردند.

ایشان، پنجمین سرفصل «حوزه پیشرو و سرآمد» را نوآوری های تمدنی در چارچوب پیام جهانی اسلام دانستند و تأکید کردند: برجسته‌ترین انتظار از حوزه علمیّه زمینه‌سازی برای «استقرار تمدن اسلامی» است، تمدنی که در آن، علم و فناوری و منابع انسانی و منابع طبیعی و همه‌ی توانایی‌ها و همه‌ی پیشرفتهای بشری و حکومت و سیاست و نیروی نظامی و هر آنچه در اختیار بشر است، در خدمت عدالت اجتماعی و رفاه عمومی و کاستن از فواصل طبقاتی و افزودن بر پرورش معنوی و ارتقاء علمی و شناخت روزافزون طبیعت و استحکام ایمان به کار میرود.

رهبر انقلاب، تمدن اسلامی را نقطه‌ی مقابل تمدن کج‌نهاد مادی کنونی خواندند و تأکید کردند: این تمدن باطل بر اساس سنت حتمی آفرینش رفتنی است و وظیفه‌ی ما کمک به ابطال این باطل و تدارک تمدن جایگزین در نظر و عمل است و حوزه‌ی علمیّه در این بخش وظیفه‌ای خطیر بر دوش دارد که در درجه‌ی اوّل، ترسیم خطوط اصلی و فرعی تمدن نوین اسلامی و سپس تبیین و ترویج و فرهنگ‌سازی آن در جامعه است و این از جمله‌ی برترین مصادیق «بلاغ مبین» است.

حضرت آیت الله خامنه‌ای با تأکید بر توجه به دو عنصر زمان و مکان در اجتهاد و مراقبت از اینکه نوفهمی تبدیل به ناخالص سازی شریعت نشود، درباره شرایط امروز حوزه علمیّه قم خاطر نشان کردند: حضور هزاران مدرّس و مؤلف و

محقق و نویسنده و گوینده و متفکر در معارف اسلامی و انتشار مجلات علمی و تحقیقی و نگارش مقالات تخصصی و عمومی، تعداد بالای طلاب و فضیله‌ی صاحب فکر، حضور فعال در همه‌ی میدانهای انقلاب و حتی در میدان نظامی، گشودن راه به عرصه‌ی تبلیغات جهانی و تربیت هزاران طالب علم از ملت‌های گوناگون، توجه فقهای تازه‌نفس به مباحث مبتلابه معاصر، اقبال فضیله‌ی جوان به دقت در نکات معرفتی متون معتبر اسلامی بویژه کلام‌الله مجید و ابتکار مهم تشکیل حوزه‌های علمیّه‌ی بانوان، همه نشان می‌دهد حوزه‌ی قم مجموعه‌ای زنده و پویا است. ایشان بخش پایانی پیام خود را به توصیه‌هایی برای تحقق حوزه «پیشرو و سرآمد» اختصاص دادند. از جمله توصیه‌هایی که رهبر انقلاب در این بخش به آنها اشاره کردند، عبارتند از:

«لزوم به روز بودن حوزه»، «اهمیت دادن به تربیت نیرو در همه‌ی بخش‌ها»، «افزایش رابطه حوزویان با مردم»، «مقابله مدبرانه مدیران حوزه با القائات مغرضانه‌ای که طلاب جوان را از آینده ناامید میکند»، «نگاه همراه با خوش بینی به نسل جوان و تعامل با آنها»، «تدوین دروس حوزه بر مبنای فقه روشن‌بین و پاسخگو و به‌روز همراه با فلسفه‌ی روشن و دارای امتداد اجتماعی و دانش کلام رسا و استوار و دارای قدرت اقناع» و «تقویت روحیه زهد، تقوا، قناعت، استغناء از غیر خدا، توکل، پیشرفت و آمادگی برای مجاهدت».